

De blik op Solvency II en andere verbeteringen in het toezicht

Geachte dames en heren,

Het is goed om weer voor een zaal met Solvency II-belanghebbenden en -belangstellenden te staan. Ik ben blij te zien dat de zaal vandaag zo vol zit. In aanloop naar deze dag hebben we een paar spannende weken meegemaakt en er zullen vast ook nog spannende weken volgen.

Ik ga vanzelfsprekend in op de stand van zaken rond Solvency II. De noodzaak om te komen tot een geharmoniseerd en risicogebaseerd toezichtkader is onverminderd groot. Want hoewel we mét Solvency II vermoedelijk óók in de crisis zouden hebben gezeten, zouden er in het toezicht op verzekeraars wel een paar zaken strakker zijn ingericht. Ik kom daar zo op terug. Ik begin even met de crisis.

Toen ik eind 2009 op een gelijksoortig symposium in Ermelo de aftrap gaf van Solvency II als groot gezamenlijk project, was mijn boodschap: **2012 wordt hét Solvency II jaar**. Ik gebruikte de film ' *Twenty twelve* ' in Ermelo om de impact van Solvency II kracht bij te zetten.

Nu wordt 2012 inderdaad een cruciaal jaar. Maar wel om een andere reden. In de aanloop naar deze speech was de grote vraag: is deze afgrond het ultieme schrikbeeld voor Europa, of begint deze afgrond voor de financiële sector zo langzamerhand werkelijkheid te worden?

Het is duidelijk dat de financieel-economische situatie in de eurozone buitengewoon ernstig is. Schuldpapier van veel overheden is besmet geraakt; interbancaire markten zijn zo goed als opgedroogd, en de economie groeit niet of nauwelijks meer. De sleutel tot de oplossing van deze problemen ligt bij de overheden. Alle ogen waren de

afgelopen week dan ook gericht op Brussel. De uitkomst van de Europese top van afgelopen week stemt tot enige tevredenheid:

1. In de eerste plaats zijn de regeringsleiders het eens geworden over verdere versterking van de budgettaire discipline in de eurozone. Budgettaire discipline is een noodzakelijke voorwaarde voor een houdbare EMU.
2. In de tweede plaats is de omvang van het vangnet vergroot. Europese overheden stellen via het IMF 200 mrd extra beschikbaar voor landen die in de problemen komen. De verwachting is dat niet-Europese IMF leden dit bedrag zullen matchen in de vorm van bilaterale leningen aan het Fonds. Tezamen met de aangekondigde versterking van de EFSF en het ESM, en met de bestaande financieringscapaciteit van het IMF, staat er nu aanzienlijk groter vangnet. Of het noodfonds hiermee voldoende groot is, valt moeilijk te zeggen. In ieder geval is er overeenstemming over de noodzaak van een groter vangnet; DNB pleitte daar al geruime tijd voor.
3. In de derde plaats heeft de top duidelijk gemaakt dat de overheden van de eurozone bereid zijn vergaande besluiten te nemen over de vormgeving van de Europese Unie. Dat het uiteindelijk geen akkoord van de gehele EU is geworden, is jammer. Maar regeringsleiders blijken bereid ver te gaan, om te doen wat nodig is om de eurozone overeind te houden.

Daarnaast put de ECB momenteel flink uit het arsenaal crisismaatregelen.

Bijvoorbeeld door het bankleenkanaal verder te ondersteunen met onconventionele monetaire beleidsmaatregelen. Zo ondersteunt de ECB de liquiditeitspositie van banken, waarmee voor een langere periode onzekerheid over hun liquiditeitspositie wordt weggenomen. Tijdelijk richt de ECB zich ook op de verstoorde markten voor overheidsobligaties. Om de ECB-doelstelling van prijsstabiliteit te garanderen, zal het ruime monetaire beleid tot uiting moeten komen in de financieringscondities voor huishoudens en bedrijven.

Duidelijk is dat er meer nodig is dan één top-der-toppen van regeringsleiders. Zowel de benodigde aanpassing van Europese instituties als de benodigde afbouw van schulden zullen tijd en inspanning vragen.

Tegelijkertijd met dit akkoord over de budgettaire disciplinering wordt in Europa onderhandeld over Solvency II. De gang van zaken rond de harmonisatie van de begrotingsdiscipline maakt het mogelijk lessen te trekken voor het harmonisatietraject Solvency II. Ik zie ten minste de volgende lessen:

1. Maak vóóraf goede afspraken over het sanctie-instrumentarium en de precieze bevoegdheid van de centrale autoriteiten, in plaats van te wachten tot de eerstvolgende crisis.
2. Ook blijkt dat voor handhaving van Europese regels sterke instituties nodig zijn. En er is flinke druk nodig om dat besef in de praktijk erdoor te krijgen.
3. En als derde: houd ook tijdens de crisis de blik op het doel gericht - in dit geval Solvency II. Dat maakt het werk na de crisis makkelijker.

Deze lessen neem ik mee in de ontwikkeling van Solvency II. Solvency II is voor mij een onmisbaar onderdeel in de verbetering van het toezicht op de financiële sector. Stel nu eens, dat we rond deze tijd inderdaad hadden beschikt over Solvency II. *Wat zou er dan anders, en vooral, béter gaan?*

1. Ten eerste was er dan de ORSA geweest. De ORSA maakt dat verzekeraars verder vooruit kijken, en dat verzekeraars en toezichthouders in dezelfde taal spreken over risico's en kapitaal. Kwetsbare punten zouden hiermee eerder boven water zijn gekomen en van oplossingen voorzien.
2. Ten tweede had EIOPA dan vergelijkbare cijfers naast elkaar kunnen leggen, zodat er geen aparte uitvragen meer nodig waren geweest van DNB en EIOPA. Ik zou er wel wat voor over hebben om in Europees verband over vergelijkbare data over verzekeraars te beschikken, en als toezichthouders gecoördineerd op te kunnen treden.

3. Indien nodig, zou dan centraal een stress situatie kunnen worden afgekondigd. Lidstaten hoefden dan niet meer eigen inschattingen te maken, met de daarbij behorende *first mover* dilemma's. Binnen Solvency II zouden de herstelperiode, de 'dampeners' en de anticyclische opslag op de curve (de 'CCP') waar nodig hun werk kunnen doen, zodat er sprake was van eenduidige crisisbestrijding.
4. Tot slot zouden Nederlandse verzekeraars, dankzij huidige praktijkervaring met marktwaardering en het werken met modellen, prima in staat zijn om de concurrentieslag met het buitenland aan te gaan.

Het mag duidelijk zijn - wat mij betreft kan Solvency II niet snel genoeg worden ingevoerd.

Solvency II laat echter nog even op zich wachten. Dat is de realiteit. Gister bij EIOPA heb ik bijvoorbeeld nog vernomen dat de Omnibus 2 richtlijn mogelijk nog op zich laat wachten tot april 2012. Ik kom straks terug op deze timing. Tot 2014 moet de verbetering van het verzekeringstoezicht door DNB dan ook mede komen uit een ander vat. Ik zal daar kort iets over zeggen. Dat DNB niet stil zit, was u wellicht al opgevallen.

Het afgelopen jaar heeft DNB voortvarend gewerkt aan het realiseren van onze prioriteiten voor het toezicht in de periode 2010 tot en met 2014. Die prioriteiten zijn:

1. Aandacht voor de strategie en bedrijfsmodellen van de ondernemingen.
2. Aandacht voor gedrag en cultuur van de ondernemingen en
3. Een betere koppeling van macroprudentieel toezicht en microprudentieel instellingsgericht toezicht (instellingsoverstijgende aanpak)

In Europa zette DNB dit jaar de toon met het onderwerp *strategie en bedrijfsmodellen*. Niet alleen banken, maar ook verzekeraars merken dit. Zo hebben we onlangs een thema-onderzoek naar winstgevendheid van de levensverzekeringenbranche gedaan, en is er een stresstest op het gebied van kostenniveaus geweest. Het winstgevendheidsonderzoek is via DNB-bulletin en de pers ook tot u gekomen.

Een tweede type verandering dat is ingezet, is een meer *Indringende en Vasthoudende* aanpak van DNB. Dit komt tot uiting in onder meer de toezichtgesprekken, maar voor verzekeraars ook in zaken als de deskundigheidstoetsing van bestuurders en in de beoordeling van potentiële toetreders tot de verzekeringsmarkt.

En, alsof de verbouwing van DNB nog niet voldoende ver is doorgevoerd, gaan we ook in 2012 verder met onze verbeteragenda. We gaan *expliciete keuzes maken voor effectiever toezicht*. Het komt erop neer dat we het prudentieel toezicht nog slagvaardiger en begrijpelijker maken, bijvoorbeeld door onze capaciteit explicieter op de belangrijkste risico's in te zetten. Veel concreter wil ik het vandaag nog niet maken. Het voorbeeld van de Belastingdienst laat zien dat het zeker mogelijk is om succesvol en expliciet keuzes te maken in de aanpak, en -of zelfs dóór- duidelijk te maken waar je voor staat. Laten we eerlijk zijn. *Leuker* kan ook *ik* het toezicht niet maken, maar *begrijpelijker* dan weer wel. Die uitdaging pak ik graag op.

Ik kom daarmee weer terug op Solvency II. Fundamentele veranderingen vragen om visie, om draagvlak en om tijd. Solvency II is zo'n fundamentele verandering. Het toezicht op verzekeraars wordt met Solvency II weer van deze tijd. DNB draagt de visie achter Solvency II en het commitment aan het risicogebaseerde Solvency II toezicht dan ook consequent uit.

De kritieke factoren tijd en draagvlak zitten Solvency II momenteel niet mee. Zowel door de crisis, maar ook doordat het wetgevingsproces zo ingewikkeld is geworden. Laten we hierop inzoomen via het tijdschema voor Solvency II. De eerste concrete Europese deadline is de afronding van Omnibus 2. Deze richtlijn regelt de bevoegdheden van EIOPA, de infasering van Solvency II, en de wettelijke procedures voor de regelgeving op Level 2 en Level 3.

Dat brengt mij op de Level 2 - uitvoeringsmaatregelen. Deze gedetailleerde regels die de Europese Commissie voorschrijft, liggen al grotendeels vast. Enkele politieke

discussies worden op dit moment in het Europees Parlement gevoerd. Level 2 kan formeel pas afgerond worden nadat Omnibus 2 is afgerond. Daarna is er de grote uitdaging voor EIOPA om haar regelgeving gereed te hebben. EIOPA wil de formele consultatie van de zogeheten Level 3 maatregelen liefst snel starten, om zo eind 2012 de belangrijke richtsnoeren en standaarden beschikbaar te hebben. Dat zal een flinke druk op de tweede helft van 2012 geven, met een kleine overloop naar 2013.

Nadat alle regelgeving in 2012 gereed is, wordt het jaar 2013 gebruikt als implementatiejaar. Onder meer voor het formele applicatieproces van de interne modellen. Ook is op dit moment voorzien dat verzekeraars halverwege 2013 implementatieplannen indienen, om duidelijk te maken hoe zij per 1 januari 2014 aan de Solvency II eisen zullen voldoen.

Maar allereerst is nodig dat het Europees Parlement snel goedkeuring verleent aan de Omnibus II richtlijn, zodat we weer verder kunnen in dit proces. Een beetje hulp lijkt daarbij niet overbodig.

Ik kom nu op de voorbereidingen op Solvency II in crisistijd. Mijn boodschap is dat we in crisistijd moeten blijven anticiperen op de komst van Solvency II. Hier pleit ik ook actief voor als lid van EIOPA.

Een principe uit de meer dynamische sporten is het idee: 'waar je kijkt, zul je landen'. Dit houdt in dat na een sprong of lancering, de plaats waar de blik op gericht is vóór de landing, bepaalt of het lichaam de gewenste beweging naar die plaats inzet. Dit idee geldt wat mij betreft ook voor de voorbereiding op Solvency II.

U - verzekeraars - en wij toezichthouders, hebben een gezamenlijk belang om de blik intern en extern op Solvency II gericht te houden. Dat gebeurt op een moment dat de pensioensector en levensverzekeraars de gevolgen ondervinden van de lage rente en het aanhoudend zwakke beursklimaat. De verslechtering van de vermogenspositie die van de dalende rente uitgaat, kan ook onder Solvency II ontstaan. Ik ben dan ook positief als ik constateer dat Nederland al onder Solvency I een benadering volgt die

het mogelijk maakt vooruit te kijken. Weliswaar gaat dat niet altijd zonder zorgen, maar toch. Marktwaardering is niet vreemd voor ons en de impact van een lage rente dwingt tot anticiperen en reageren.

Last but not least, wil ik graag stil staan bij de impact van Solvency II.

Begin 2011 was ik nog gerustgesteld te constateren dat de Nederlandse verzekeraars niet massaal onder water kwamen te staan door de kwantitatieve eisen van Solvency II. Wat ook duidelijk was, was dat belangrijke discussies nog gevoerd moesten worden.

Kwesties die zijn behandeld naar aanleiding van QIS5, waren:

- Worden de nieuwe regels ineens of gefaseerd ingevoerd en wanneer?
- Hoe gaat Solvency II om met de volatiliteit van lange termijn verplichtingen?
- Is de risicovrije curve nog wel hanteerbaar?

Er was ook discussie over de tiering (indeling) van het eigen vermogen, en vooral de behandeling van 'verwachte winsten inbegrepen in de nog te ontvangen toekomstige premies'. [Met de onuitspreekbare afkorting E-P-I-F-P, oftewel *epif*]. De publicatieplicht van de omvang van verwachte winsten is volgens DNB een prima stap.

Over de wijzingen in het raamwerk zal in de paneldiscussie vanmiddag verder worden gesproken. Overigens ben ik de eerste om erop te wijzen dat het raamwerk bij invoering niet perfect zal zijn. Daarvoor hoef ik u niet te vertellen dat een nulrisico voor Europese staatobligaties een verbeterpunt is. Als dit niet op korte termijn wordt opgepakt, dan toch zeker op een later moment.

Ik richt de aandacht even op een artikel van twee DNB'ers, Janko Gorter en Melle Bijlsma, dat begin 2012 verschijnt en ingaat op de impact van Solvency II op het beleggingsgedrag van verzekeraars.

Wat uit het artikel naar voren zal komen, is dat beleggingen in bedrijfsobligaties, - ook in bankobligaties- bij de huidige calibraties aantrekkelijk blijven onder Solvency II. In een breder perspectief zie ik Solvency II niet leiden tot grote onevenwichtigheden in de beleggingsstrategie van verzekeraars, laat staan tot macro-economische verstoringen. Deze constatering nuanceren het beeld dat afgelopen jaar in de media af en toe is opgeroepen over Solvency II. Natuurlijk zullen verzekeraars hun beleggingsbeleid afstemmen op Solvency II. En dat zal tot herallocaties leiden. We vinden echter geen aanwijzing, en met ons bijvoorbeeld ook *Deutsche Bank* niet, dat Solvency II verkeerde prikkels met zich meebrengt. Ook niet met betrekking tot langetermijnbeleggingen, zoals eerder nog het beeld was.

Daarbij ben ik mij ervan bewust dat er een Europese discussie loopt over 'RMBS'. Nederlandse partijen en EIOPA houden hierbij de vinger aan de pols.

Ik rond af. We leven in een tijd van crisis. Een spannende tijd, waarin het financiële beeld per week verschilt. Vooralsnog is de weg naar verdere harmonisatie in Europa ingezet, maar dat gaat niet altijd van harte.

Nu is ook de tijd om het fundament van de financiële sector te versterken. Beter risicobeheer is daarvoor één belangrijke pilaar, maar voldoende hoge en risicogebaseerde buffers zijn zeker zo belangrijk. Alleen dan kunnen financiële instellingen de zwaarste stormen doorstaan.

Solvency II levert voor mij, maar ik denk zeker ook voor u, de bouwstenen voor een beter risicobeheer en betere en risicogebaseerde kapitaaleisen; bouwstenen die zijn bedoeld om vele stormen te kunnen doorstaan.

Laten we de blik daarom op Solvency II gericht houden, ook in crisistijd.

Ik wens u een vruchtbaar symposium.

Dank voor uw aandacht.

- 0 -